

svět katolickýma očima MONITOR

publicistický čtrnáctideník

ročník XX., číslo 12

18. 6. 2023 / neprodejné

Z OBSAHU	Duch zabíjející literu	05
	Britští biskupové stupňují boj proti legalizaci asistovaných sebevražd	08
	Otcovská láska je těžká láska	10

Foto: Jonathan Dick, OSFS / unsplash

Proměnit vlastní srdce

O Nejsvětějším Srdci Ježíšově vyznáváme, že skrze ně se spojilo Kristovo Božství s lidstvím. Že je to srdce probodené, jež nám přineslo spásu, srdce tiché a pokorné, od kterého se máme všichni učit.

Že člověk má srdce, je jasné. I to, že srdcem člověka nemyslíme jen orgán jeho těla, ale i celé jeho nitro, jeho duši, střed veškerého jeho vnitřního světa. Podobně jako srdeční sval rozvádí po celém těle životadárnou okysličenou krev, tak i duše dává život všemu, co dělá člověka člověkem. Dává člověku jeho ducha, charakter, povyšuje jej nad pouhé nejvyšší uspořádání hmoty. Duší se do všech částí těla rozlévá život, oduševnělý dechem Božím. V srdci člověka se rozhoduje, co člověk chce či nechce, co učiní a co ne. Proto na srdci člověka tolik záleží.

I Bůh má srdce, jak čteme na stránkách Písma. U srdce Božího jde především o metaforu toho, že Bůh je Láskou a Životem v plnosti. Už ve Starém Záko-

ně čteme, že Hospodinovo srdce je středem Božího bytí, důvodem jeho lásky a milosrdenství. Boží srdce je soucitné a odpouštějící, dokáže se pohnout lítostí.

I Ježíš Kristus, pravý Bůh a pravý člověk, musí mít srdce. Srdce Ježíšovo je vtělením srdce Božího, Boží lásky a věčnosti – Bůh se v Kristu stal člověkem. A zároveň je tím nejlepším a největším uskutečněním srdce lidského – člověk v Ježíši byl zbožštěn, lidská přirozenost byla povýšena svým vzorem a sjednocena s ním. V Kristu se tak nejvíce setkáváme s Boží láskou i s tím, jací bychom měli být my. S pohledem na Srdce Ježíšovo bychom se tak měli učit mít více zalíbení, v čem má zalíbení Bůh: v dobro. Měli bychom stále více chtít to, co Bůh: lásku. A měli bychom toužit vše uvést také v čin: milosrdenství.

Nepokojné a obojaké, tvrdé a slabé je však srdce naše, a proto boholidské Srdce Ježíšovo potřebuje, neboť potřebuje pomoc a uzdravení, proměnu a posílení,

aby nebylo z kamene, ale stalo se živým, křesťanským.

A právě to a mnohem víc nabízí Pán Ježíš volaje: „Učte se ode mě, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.“ Zve nás, abychom stále čerpali Boží život z jeho probodeného boku. Zve nás stále, ale na slavnost Nejsvětějšího Srdce Ježíšova možná intenzivněji než jindy.

Boží dobrotu, živě, osobně se setkat s Boží láskou – Božím milosrdenstvím, jeho přijetím, soucitem, pochopením a odpuštěním – potřebujeme opravdu všichni. Proměnu vlastního srdce ovšem také. Nejen my sami, ale i celé naše okolí. A právě zbožnost a úcta k Srdci Ježíšovu je bezpochyby jednou z cest k tomu, k Boží kultivaci našeho nitra. A proto je stále aktuální...

*ThLic. Jan Houkal, Th.D.
farář ŘKF u kostela Nejsvětějšího Srdce
Páně Praha-Vinohrady*

Kardinál Marengo: Papežova návštěva Mongolska je povzbuzením

V rozhovoru pro *Vatican News* vyjadřuje kardinál Giorgio Marengo, apoštolský prefekt v Ulánbátaru, vůbec první kardinál v Mongolsku, radost z ohlášené apoštolské cesty papeže Františka do Mongolska, která se uskuteční 31. srpna až 4. září, a označuje ji za „velké povzbuzení“ pro misionáře a věřící této východoasijské země.

Přítomnost nástupce svatého Petra v Mongolsku bude „skutečným povzbuzením pro všechny věřící a misionáře“ a vzbudí pocit „hluboké radosti“ a „milosti“.

Matteo Bruni, ředitel Tiskové kanceláře Svatého stolce, učinil následující oficiální oznámení: „Na základě pozvání prezidenta Mongolska a církevních představitelů země papež František vykoná apoštolskou cestu do Mongolska ve dnech 31. srpna až 4. září tohoto roku.“ Ředitel tiskové kanceláře dodal, že program návštěvy a další podrobnosti budou zveřejněny v následujících týdnech.

V srpnu 2022 papež František jmenoval kardinála Marenga historicky prvním kardinálem v zemi, čímž dal najevo svou blízkost k méně než 1500 katolíkům v celém Mongolsku.

Kardinál italského původu, který slouží malému mongolskému katolickému společenství od roku 2001, v rozhovoru hovoří o významu nadcházející apoštolské návštěvy papeže Františka, která bude znamenat historicky první papežskou cestu do této země.

Hovoří také o katolické komunitě v zemi, vztazích mezi křesťany a ostatními náboženstvími a o svých nadějích, které vkládá do papežovy návštěvy.

Kardinále Marengo, jak vnímáte apoštolskou návštěvu papeže Františka v Mongolsku? Jaký význam má tato cesta?

Má velký význam! Především vítáme toto oficiální potvrzení s hlubokou radostí a jako akt milosti. Dostal jsem již několik nadšených zpráv od mnoha lidí, zde v Mongolsku, ale také z celého světa. Mnozí říkají: „Jaká to dobrá zpráva!“

A je to skutečně dobrá zpráva.

Tato cesta je velmi důležitým znamením pro církve v Mongolsku, znamením péče a blízkosti Svatého otce pro naše malé a mladé společenství. Této blízkosti jsme si byli vědomi již dříve, protože papež vždy projevoval zvláštní pozornost periferiím ve světě jako zvláštním místům svědectví. Ale přítomnost nástupce svatého Petra po našem boku je skutečným povzbuzením pro všechny věřící a misionáře.

Povězte nám něco o společenství, které papeže přivítá.

Apoštolská prefektura v Ulánbátaru (která pokrývá celé území země) čítá asi 1500 místních katolických věřících plus několik cizinců, kteří jsou zde pracovníci nebo na diplomatických misích.

Misionářskou komunitu tvoří 75 misionářů, kteří zastupují 10 řeholních kongregací a 27 národností. Jedná se o skutečně mezinárodní a velmi rozmanité společenství. Působí zde celkem 29 kněží (z toho dva místní), 36 řeholnic, šest řeholníků bez kněžského svěcení a tři laičtí misionáři. Je zde 9 oficiálně registrovaných bohoslužebných míst.

Převážná část misijní činnosti má podobu projektů na podporu lidskosti, které jsou doprovázeny také kulturním výzkumem a mezináboženským dialogem. Zesnulý otec Stephen Kim Seong-hyeon, který nedávno náhle zemřel ve věku pouhých 55 let, se mi často svěřoval, když snil o možné návštěvě Svatého otce, že by to byl pravděpodobně jediný případ konkrétní církve, kde by se každý její člen mohl osobně setkat se Svatým otcem.

Premýšleli jsme s ním, že by snad bylo možné zahrnout všechny věřící do jedné společné fotografie s papežem Františkem.

Církev v Mongolsku je chudá a malá církev, je nás málo, nemáme mnoho prostředků. V malých společenstvích však panuje obzvláště silná vzájemná péče a vazby, které se mezi lidmi vytvářejí, se vyznačují povznášejícím smyslem pro

pravdu a autenticitu.

To znamená, že například bratrská korekce je velmi spontánní, protože lidé chtějí jeden pro druhého to nejlepší! V tom je něco podobného jako v prvotní církvi. Což neznamená, že by zde nebyl smysl pro historii.

Formálně se církve v Mongolsku zrodila v nedávných letech, ale v rychle se měnícím světě a v zemi, která má za sebou dlouhou historii, v níž lze v určitých obdobích nalézt stopy křesťanské přítomnosti. Lidé, kteří k nám zavítají zvenčí, jsou často poznamenáni něčím na způsob duchovní svěžesti. Jako misionář, který v této církvi slouží už asi 20 let, mohu o této svěžesti svědčit.

Křesťané v Mongolsku tvoří menšinu. Jaké jsou vztahy s ostatními náboženstvími?

Mezináboženské soužití je dědictvím, které pochází z dávných časů a má kořeny v tolerantní politice mongolského chána [vládce z 13. stol.]. Křesťanství bylo známo a praktikováno již kolem roku 1000 a my bychom rádi na tuto starobylou tradici navázali.

V loňském roce jsme oslavili prvních 30 let faktické přítomnosti katolické církve v zemi v současné době. Mezináboženský dialog je součástí evangelizace, ani ne tak jako strategie, ale jako prostředek svědectví církve.

Mezináboženský vztah je jako přátelství, příběh vždy založený na vzájemné důvěře a budovaný v průběhu času. Jde o společné prožívání, společné kráčení. Pojem menšiny pochází z vnějšího pozorování, ale zde lidé v těchto termínech neuvažují. Premýšlejí spíše o tom, jak žít ve věrnosti evangeliu každý den.

Jaké ovoce, jak doufáte, přinese přítomnost Svatého otce Mongolsku a Asii?

Je důležité, aby Mongolsko bylo ve světě více známé, právě kvůli svému kulturnímu a náboženskému bohatství a také kvůli své historii. Návštěva Svatého otce jistě přispěje k tomu, aby se do popřede-

SLOVO KNĚZE

„Čím srdce plné, tím ústa přetékají“, říká se a často se stává, že u některých jedinců je tento fakt nepřehlédnutelný. Co všechno člověk tak zvaně nosí v srdci, se často dovíme, pokud nedokáže svá ústa držet na uzdě. Dnes se asi mnozí z nás budou modlit, nebo se již modlili litanie k Srdci Páně, které končí onou prosbou o přetvoření našeho srdce podle srdce našeho Pána. Budeme hledět na Spasitele ukrytého ve svátosti, naše srdce budou tak blízko Jeho srdci, jak jen to bude možné. Využijme této příležitosti co nejlépe.

Kolikrát se nám už stalo, že, ač jsme byli na cestě na mši, že mše, či na mši samotné, naše srdce jako by bylo nepřítomno, jako by se ho to, co se opravdu chystá a děje, vůbec netýkalo. Jako by bylo tak dobře kryté mastnotou jako peří vodní drůbeže. Možná tomu tak není, ale naše ústa často nepotvrzují to, že by naše srdce bylo přeplněno láskou k Bohu.

Často slyším od některých, že jim stačí mít Boha hluboko ve svém srdci (možná tak hluboko, že už nejde ani vydolovat), že nepotřebují ani kostel, ani kněze a už vůbec ne církev. Při takovýchto slovech si vzpomenu na některé studně. Ano, voda tam třeba i je, ale nedá se pít, protože jsou hluboké a není zrovna pohodlné a snadné je vyčistit. Využijme tedy dnešní slavnosti i k tomu, abychom s čištěním studně našeho srdce začali pěkně z gruntu, tedy ode dna. Aby nikdo a nic nekazilo čistotu vody, kterou sám náš Pán chce naše srdce naplnit, aby naše srdce mohla být zbavena všeho hříchu, který pak způsobuje neklid, nejistotu a strach. Sv. Augustin o takovém neklidu napsal své *Vyznání*, ve kterém uvádí i recept, když píše: „Neklidné je srdce lidské Bože, dokud nespočine v tobě.“ A pak i naše srdce (ale i ústa) budou zpívat „píseň novou“.

Evermod Jan Sládek

P. Mgr. Evermod Jan Sládek, OPraem. farář farností Lomnice nad Popelkou, Libštát a Nová Ves nad Popelkou

dí dostala krása této země a ušlechtilost jejího lidu, strážce velmi hlubokých tradic, které tuto oblast Asie vždy charakterizovaly.

Pro malou katolickou komunitu bude samozřejmě zvláštním darem milosti při pomyslení na tichou a plodnou práci tolika misionářů, kteří obětovali své životy pro evangelium a nadále tak činí, daleko

od světél reflektorů, pouze pro dobro lidí, ke kterým byli posláni.

Doufám, že tato cesta bude znamenat další krok v budování vztahů důvěry a přátelství, v nichž se žije a svědčí o evangelium.

Deborah Castellano Lubov
Vatican News

Prašivá 2023 se blíží. Sdílejme tam společně naději!

Sdílej naději... To je motto letošního ročníku setkání dětí a rodin s biskupem Martinem Davidem. Udělejte si v sobotu 1. července čas a vydejte se na pouť do Beskyd! Co nás tam letos čeká?

Když se řekne Prašivá... Je to nejen hora v nadmořské výšce 843 m nacházející se v Chráněné krajinné oblasti Beskydy, která je oblíbeným turistickým cílem, ale i poutní místo – na vrcholu Malé Prašivé stojí dřevěný poutní kostelík sv. Antonína Paduánského z roku 1640. Prašivá je však také ustálené pojmenování pro Diecézní setkání dětí a rodin s otcem biskupem, které se konává 1. července, a to již více než 20 let.

Pastorační centra naší diecéze (Centrum pro rodinu a sociální péči, Katechetické a pedagogické centrum a Diecézní centrum pro mládež) toto setkání připravují ve spolupráci i letos. Jeho mottem je „Sdílej naději“. Srdečně zveme děti, rodiny, prarodiče, kněze, jáhny, katechety, zkrátka všechny malé, větší i největší! Pojdme naději objevovat a nacházet, povzbuzovat se v ní a sdílet ji na setkání dětí a rodin v sobotu 1. července 2023. Věříme, že k tomu přispěje jak dopolední program v areálu Kamenité ve Vyšních Lhotách, tak odpolední stanoviště přímo na hoře Prašivá.

Dopoledne začneme v areálu Kamenité v 10.00 a po úvodním přivítání budeme slavit mši svatou s otcem biskupem Martinem a kněžími naší diecéze. Poté bude prostor na vlastní svačinku a ces-

tu nahoru na Prašivou. Během výstupu nás povzbudí citáty a myšlenky o naději. Od 12.30 se rozproudí život na louce mezi kostelem sv. Antonína a turistickou chatou a na 26 stanovištích budou čekat duchovní, poznávací, pohybové, výtvarné i hudební aktivity, kde se můžeme setkat, zakusit a sdílet naději mnoha různými způsoby. V 15.30 bude setkání zakončeno slavnostním požehnáním.

Přáli bychom si, abyste ze setkání odjížděli povzbuzení. Toto povzbuzení v naději na běžný život bychom také přáli patnáctileté Agátě, která je od svého narození pro těžké zdravotní postižení odkázána na pomoc ostatních. V září 2022 byla nucena podstoupit velmi těžkou operaci stehenních kostí a kyčlí. Nyní je před ní dlouhá cesta rehabilitace. Přímo na setkání můžete finančně přispět na její rehabilitační péči a na náročná terapeutická cvičení nutná ke stabilizaci zdravotního stavu a zabránění dalších komplikací.

Více informací o setkání postupně zveřejňujeme na prasiva.prorodiny.cz

Těšíme se na vás 1. července na Prašivě!

Barbora Holoubková
Církev.cz

NEBOJTE SE TĚCH, KDO ZABÍJEJÍ TĚLO

25. června 2023 – 12. neděle v mezidobí – Mt 10,26–33

Jeroným

Jak je tedy možné, že v tomto věku nejsou známy neřesti mnoha lidí? Ale píše se o budoucí době, kdy Bůh posoudí, co lidé skrývají, osvětlí temné skrýše a odhalí úmysly srdcí. Význam těchto slov je: Nebojte se zuřivosti pronásledovatelů a zuřivosti rouhačů. Přejde den soudu, kdy vyjde najevo vaše ctnost i jejich nepravost.

Slovo peklo (*Gehenna*) se ve Starém zákoně nevyskytuje; poprvé se o něm zmiňuje Spasitel. Ptejme se tedy, jak vzniklo. Na více místech čteme, že vedle Jeruzaléma bylo na úpatí hory Morie místo, kde tekla Siloe, modla Baalova. Toto údolí a malé pole byly zavodněné a zalesněné, plné sladkého ovoce, a v nich byl háj zasvěcený modle. Izraelský lid byl tak vyděšený, že zanechal oběti v chrámu a obětoval tam, přísnost náboženství přemohla rozkoše a upálil své syny zlému duchu. Toto místo nazvali *Gehennon* neboli údolí synů Hennonových. Hodně o něm hovoří Kniha královská (2 Kr 23,10), Kronika a Jeremiáš (Jer 32,35). Bůh hrozí, že toto místo naplní těly mrtvol, takže se už nebude nazývat *Tofet* a *Baal*, ale bude se nazývat *polyandron* neboli hromada mrtvol (srov. Jer 7,32). Proto jsou budoucí tresty a bolesti, které postihnou hříšníky, nazývány podle tohoto místa.

Tím byl jasněji vyjádřen smysl, který byl vyložen výše, že se nemají bát těch, kdo mohou zabít tělo. Neboť jestliže bez Božího vědomí nepadnou ani malá zvířata, oč více člověk, který je povýšen do apoštolského úřadu?

Hilarius

Tak upozorňuje, že se nemusíme bát hrozeb, ústrků ani moci pronásledovatelů. Den soudu totiž ukáže, že to vše je bezcenné a prázdné.

Je tedy stále nutné předávat poznání Boha a světlem hlásání odhalovat hluboké tajemství učení evangelia, aniž bychom se báli těch, kteří sice mohou své-

Duccio Di Buoninsegna: Zjevení na hoře v Galileji (1308–1311)

volně nakládat s tělem, ale na duši nemají právo, a proto se dodává: Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, ale duši zabít nemohou.

Jan Zlatoústý

Anebo jinak. I když se zdá, že tato slova mají obecný význam, nemluví o všem, ale o minulosti. Jako by říkal: Pokud tě trápí, že slyšíš výčitky, mysl na to, že se brzy těchto podezření zbavíš. Mohou vás nazývat čaroději, hádavci a podvodníky, ale počkejte chvíli, a všichni vás budou nazývat zachránci světa – až sama skutečnost ukáže, že konáte dobro. A lidé nebudou dbát na jejich slova, ale na skutečnou pravdu.

Všimněte si, jak je staví nade všechny. Přesvědčuje je, aby ze strachu před Bohem pohrdali nejen starostmi, prokletími a nebezpečími, ale i samotnou smrtí, která se všem zdá nejstrašnější: proto dodává, aby se raději báli toho, kdo může v pekle (*Gehenně*) zahubit duši i tělo.

Nechtěl tím říci, že Bůh počítá vlasy, ale ukazuje láskyplné poznání a velkou péči.

Zde je třeba připomenout, že trest je větší než zlo a odměna větší než dobro. Jako by řekl: Byl jsi předtím velmi štědrý, když jsi mě zde vyznal nebo zapřel, a já budu velmi štědrý, když ti dám nevýslovně víc: buď tě tam vyznám, nebo tě tam zapřu. Proto konáš-li nějaké dobro, netrap se, nedostaneš-li odměnu: v budoucnu tě čeká odměna, dokonce s přídatkem. A jestliže se dopustíš něčeho špatného a unikneš trestu, nebuď domýšlivý. Trest tě tam zastihne, pokud se nezměníš a nepolepíš.

Augustin

To se však nemůže stát dříve, než se duše spojí s tělem tak, že je nic nerozdělí. A přesto se o smrti duše mluví právem, protože nežije z Boha... A smrt těla, když člověk nepřestává cítit, ale pocit není ani rozkošně příjemný, ani pokojně uzdravující, nýbrž trpí bolestí a trestem, se neprávem nazývá spíše smrtí než životem.

přeloženo, zpracováno a redakčně upraveno podle www.catena aurea.sk

DUCH ZABÍJEJÍCÍ LITERU

Bylo nebylo. V jedné prestižní a mediálně hýčkané farnosti mělo dojít přímo uvnitř farního kostela po mši sv. k přednášce a diskusi na téma: „Manželství v katolické církvi pro páry s jinou citovou orientací“.

Jistě není zapotřebí složitě rozklíčovat, co se asi skrývá za eufemismem „jiná citová orientace“. Odpůrci této akce byli odmítáni jako cyničtí homofobové, kteří se staví proti papeži Františkovi. Vždyť papež se tolik zasazuje o dialog a milosrdenství, zatímco tito jeho odpůrci jsou jistě nesmlouvaví jedinci tvrdého srdce. Nechtějí pochopit, že lidem, kteří jsou v něčem odlišní a bývali dříve rigidní církví odsuzováni, nabízí nyní papež František cestu „rozlišování“ a „doprovázení“. Nic nepomohlo těmto zavilým církevním farizeům a zákoníkům poukázat na jasné, zřetelné a vskutku nesmlouvavé slovo o manželství „pro všechny“, které též papež František zveřejnil v posynodní exhortaci *Amoris laetitia*, č. 251: „Pokud jde o plány postavit svazky mezi homosexuálními osobami naroveň manželství, neexistuje žádný důvod pro to, aby se mezi životním společenstvím homosexuálů a Božím plánem s manželstvím spatřovala nějaká analogie, a to ani ve vzdáleném smyslu.“

Tak jako Druhý vatikánský koncil, obdobně i koncilní a pokoncilní papežové byli a jsou především hlasateli autentického magisteria, tedy učitelského úřadu církve. Sám koncil si předsevzal, že nebude vyhlášovat nějaká nová dogmata, že bude tedy koncilem po výtce pastorálním. Což se také stalo, nicméně v koncilních textech se opakují a do nového kontextu uvádějí mnohá „stará“ církevní dogmata! Lze tedy říci, že v dokumentech Druhého vatikánského koncilu se nachází jak „tvrdé jádro“ autentické a neměnné církevní nauky, tak i pastorační „měkký obal“ s poněkud odlišným než dřívějším pohledem na úlohu katolické církve a věřících ve světě i v církvi, na vztahy k nekatolickým církvím a nekřesťanským náboženstvím apod.

Přesto se mnohé po koncilu vymklo z kloubů, za což může koncilními papeži z předvídané salto mortale, které obrá-

Papež Jan XXIII. během 2. vatikánského koncilu. Foto: Lothar Wolleh

tilo poměr jádra k obalu. Jádro „starých“ dogmat se začalo považovat za něco přežitého, co tam koncil musel uvést „jen aby se neřeklo“. Lze jej proto klidně pominout jako starou veteš: v lepším případě nezmiňovat a v horším i beztestně popírat. Hlavní je však ten „obal“, ze kterého teologové, žurnalisté a vlivní klerikové v disciplinárním závětrří, zkrátka veškerá vlivná katolická elita za souhlasného přizvukování ekumenických partnerů a sekulárních médií vytvořila nové metadogma. Tak se zrodil onen „duch koncilu“. To on je nyní normou, jejíž optikou jsou posuzováni a odsuzováni ti, kdo jsou zpozdilí a v dnešní církvi již nepotřební, oproti těm, kteří tohoto stále se vyvíjejícího „tekutého“ ducha pochopili a stali se jeho samozvaně autorizovanými velekněžími.

Obdobně je tomu však i s pontifikátem papeže Františka, který nabízí oproti svým předchůdcům na římském stolci podstatně větší prostor pro nalézání onoho „měkkého obalu“. Vezměme však například jeho nekompromisní až zavilý

výrok z adhortace *Evangelii gaudium*, č. 213: „Obrana, kterou církev poskytuje nenarozeným, je zesměšňována, podávána jako něco ideologického, obskurního a konzervativního.“ Ano, zde papež, tak jak na mnoha jiných místech svých spisů a řečí, zdůrazňuje a rozhodně brání právě „tvrdé jádro“ nauky církve. Avšak obdivovatelé všeho toho „nového“, s čím papež přichází, tento aspekt jeho pontifikátu úmyslně ignorují. Z populárního „měkkého jádra“ současného pontifikátu pak lze uvést například papežův výrok: „Pokud je někdo gay a hledá Boha a dobrou vůli, kdo jsem já, abych ho soudil?“ Zatímco tato slova oběhla celou zeměkouli a stala se přímo vzývaným heslem („*who am I to judge*“), pak jasný, psaný a papežem podepsaný naukový výrok „neexistuje žádný důvod pro to, aby se mezi životním společenstvím homosexuálů a Božím plánem s manželstvím spatřovala nějaká analogie“ jako by se ztratil v celkově znejistělé atmosféře naší církve. Neunesl tíhu falzifikovaného obrazu skutečného papeže Františka.

„Litera zabíjí, ale duch dává život“ (2 Kor 3,6). Tento úryvek od sv. Pavla může pomoci odhalit, jak vlastně působí duch koncilu i nový duch papeže Františka, jehož se dovolávají například belgičtí biskupové, kteří schválili a vydali obřady žehnání stejnopohlavních párů. Smyslem působení ducha totiž není popřít a zlikvidovat literu. Naopak, duch má literu oživovat a právě díky jeho působení se má litera stát účinnou. Zato však vybáje-ný duch koncilu se ujal spíše zabíjení li-tery dosavadní nauky církve. Ano, tento duch neoživuje literu církevního zvěsto-vání, jak si přál svolavatel koncilu sv. Jan

XXIII., nýbrž bagatelizuje a mnohdy i za-bíjí to, co po dlouhá staletí církev hlásala a konala, ba i to, za co kdysi mučedníci umírali. A podobně je tomu i u součas-ného papeže. Jeho skutečný duch si prý manželství stejnopohlavních párů urči-tě přeje, ale on zatím nemůže vystoupit proti setrvačné přesile konzervativních prelátů a zpozdilých věřících, kteří by to „ještě neunesli“. V budoucnu se však bude jistě v celé církvi žehnat homosexu-álním svazkům, ba dokonce budou pří-mo zavedeny oddávky stejnopohlavních párů. A oddávajícími budou bezesporu i ženy vysvěcené na kněze. Boj bude ví-

těžně dobojován, ale „nalezne Syn člově-ka víru na zemi až přijde“? (Lk 18,8)

P. Stanislav Příbyl

Doc. JUDr. Stanislav Příbyl,
Ph.D., Th.D., J.C.D.
rektor kostela Nanebevzetí Panny Marie
na Karlově v Praze, soudce Metropolitního
církevního soudu

NEBUDETE VĚŘIT, CO DRŽITELE OSCARA A BÝVALÉHO ATEISTU CHARLIEHO MACKESYHO PŘIVEDLO K VÍŘE

Tento herec, který se nejvíc proslavil svou knihou a podle ní natočeným krát-kým filmem *Chlapec, krtek, liška a kůň*, je netradičním evangelistou.

Počínaje jeho pomačkanou košilí, modrými džínky a rozčuchanými vlasy až po jeho svědectví o tom, jak se v kabin-ce mobilního WC obrátil ke Kristu, má Charlie Mackesy styl vystupování, nad nímž lidé určitě krouží hlavou – a který také mění jejich srdce.

Když Nicky Gumbel, vikář dobře zná-mého londýnského sboru Holy Trinity Brompton Church v interview pro *CBN News* řekl, že Mackesy je „v tuto chvíli nejskvělejší evangelistou v Británii“, Mackesy reagoval nevěřícím výbuchem smíchu.

Nejspíš to je proto, že Mackesy se vět-šinu svého života označoval za ateistu. Křesťany vnímal jako „lidi, kteří před-stírají, že jsou dobří, ale soudí druhé... a věří v nějakého neviditelného přítele“.

Na cestu duchovního objevování ho ve skutečnosti vyslala jeho vlastní cesta umělce.

„Ježíš mě potichu uváděl na cestu, kdy jsem zjišťoval, jak jsou lidé ve skuteč-nosti krásní, a právě tak začala moje [du-

chovní] cesta. Cítil jsem totiž, jak Ježíš říká: „Podívej, jak je ten chlapík tamhle na té lavičce krásný – nakresli ho.“

Mackesyho kresby, malby, sochy a příběhy se posléze staly místem, kde Duch svatý působil a dál mocně jedná v jeho vlastním životě i v životě druhých.

Mackesyho vyprávění o tom, jak se u něho doma zastavil jeden odhadce ne-movitostí, který když na stěně uviděl jeho malbu Marnotratného syna, dotklo se ho to tak silně, že šel z práce dřív domů a ob-jal svého devítiletého syna, vystihuje úči-nek a podstatu jeho silného charismatu.

Evangelijní příběh o marnotratném synu ztvárnil Mackesy během let něko-lika úchvatnými díly. Jde o poselství, jež Mackesyho obzvláště upoutalo, příběh „odpuštění, vykoupení a smíření“, který, jak říká, mluví k srdci každého člověka, „i když třeba není křesťan“.

A ačkoli je uznávaným umělcem už desítky let – poté, co žil nějaký čas v New Orleansu, kde se soustředil na gospelo-vou a jazzovou scénu, a prodával obrazy takovým hvězdám jako Whoopie Gol-dberg a Sting – Mackesy a jeho kolega Matthew Freud nedávno rozšířili své renomé ještě tím, že za svou adaptaci

Mackesyho bestselleru *Chlapec, krtek, liška a kůň* získali Oscara za nejlepší krát-kometrážní animovaný film.

Tento mnohými milovaný příběh z roku 2019 obsahuje sto černobílých ilustrací, které „dokreslují vyprávění o zvědavém chlapci, nenasytém krtko-vi, ostražitě lišce a moudrém koni, kteří se společně ocitají v místy těžkém terénu a sdílí spolu své nejsilnější obavy i nej-větší objevy o zranitelnosti, laskavosti, naději, přátelství a lásce“.

Doufejme, že tento čtyřiatřicetiminu-tový oscarový snímek, vhodný i pro děti, je teprve začátek Mackesyho průzkumu světa animovaných filmů, neboť je určitě třeba, aby hlas tohoto umělce bylo slyšet.

Sarah Robsdottir
Aleteia

Přeložila Alena Švecová

Sarah Robsdottir
spisovatelka

POSLEDNÍ DEN CTIHODNÉHO FULTONA J. SHEENA

„Chci vidět Pána. Trávím hodiny před Kristem přítomným v Nejsvětější svátosti. ... Nyní ho chci spatřit tváří v tvář.“

Bůh obdařil ctihodného arcibiskupa Fultona Sheena mnoha dary, včetně vynikajícího myšlení, pozoruhodné paměti, nádherného hlasu a záviděníhodných řečnických schopností. Jeho vliv sahal za hranice farnosti i diecéze. Byl, jak uvedl Thomas Reeves v názvu jeho mistrovsky zpracovaného životopisu, „biskupem Ameriky“.

Díky arcibiskupu Sheenovi mohli být katolíci na svou víru upřímně hrdí a ostatní ji chtěli napodobovat. Napadá mě italské rčení: „*Natura il fence, poi rupee lo stampo*“ (Příroda ho vytvořila, ale pak rozbila formu).

Najde se někdy další biskup Sheen? Jezuitský časopis *America* ho označil za „největšího evangelistu v dějinách Spojených států“. Jiný novinář poznamenal: „Od dob protestantské reformace žádný katolický biskup nevrhl do světa s takovou mocí, jakou vládl Sheen.“

Navzdory svému nadání a obrovské popularitě arcibiskup Sheen vždy odolával chvále. „Jsem jen vrátný, který otevírá dveře,“ říkal. „Ale dovnitř vstupuje Kristus a provádí tam tesařské a zednické práce a vše opravuje.“ Publicitu odmítal s tím, že je „umělá jako růž na tváři. Důležité je dělat svou práci, i když jste třeba jen pouliční metař.“

Sheen často mluvil o své smrti, což u jeho přátel vyvolávalo zděšení.

„Není to tak, že bych nemiloval život. Samozřejmě ho miluji,“ ujišťoval je. „Jde jen o to, že chci vidět Pána. Trávím hodiny před Kristem přítomným v Nejsvětější svátosti. Hovořím s ním v modlitbě a mluvím o něm s každým, kdo chce naslouchat. A nyní ho chci spatřit tváří v tvář.“

V jeho kapli byl obraz ukřižovaného Krista, který namaloval Dr. Simon Stertzler, kardiolog, jemuž arcibiskup Sheen vděčil za záchranu života. Dominantou obrazu jsou Kristovy oči, které zrači lítost i lásku. Pro arcibiskupa není ukřižování jen tím, co se kdysi stalo, ale

něčím, co se nadále děje každému, kdo hřeší.

Druhý rok po operaci srdce byl biskup Sheen v důsledku přepracování na řadu měsíců upoután na lůžko. Během této doby vedl čtyři konvertity a zplatnil dvě manželství. Jak sám vtipně poznamenal: „Horizontální apoštolát může být někdy stejně účinný jako vertikální.“

Přepracovanost charakterizovala celý jeho život. Jeho typický pracovní den trval 19 hodin. Jen v roce 1946 psal 150 až 200 dopisů denně. Na počátku 50. let v reakci na jeho televizní pořad přicházelo 15 000 až 25 000 dopisů denně. Odpovídal na tolik, kolik mu dovozoval jeho pracovní rozvrh.

Jeho náročný rozvrh však byl projevem vděčnosti za dary, kterými ho Bůh obdařil. Ale „největším darem ze všech,“ vyznává se ve své autobiografii, „je možná jeho pozvání ke kříži, kde jsem nalezl jeho trvalé zjevení“.

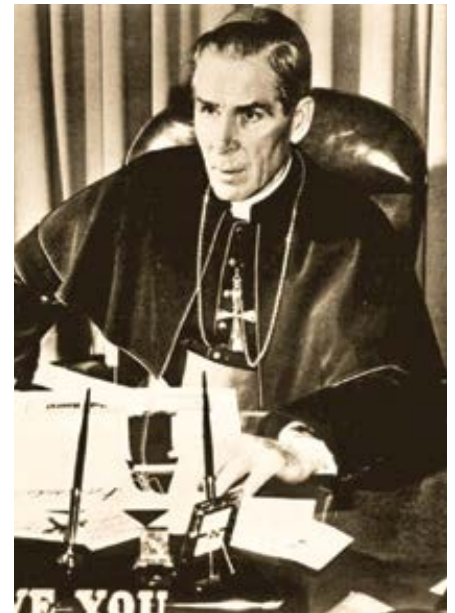
Ráno 9. prosince byli jacísi mladí manželé s arcibiskupem Sheenem na mši svaté a poté poslouchali, jak si prochází část vánočního kázání, které měl pronést při půlnoční mši svaté v katedrále svatého Patrika. Téhož dne napsal dopis jistě Ann O'Connorové a poděkoval jí za deku, kterou mu poslala.

„Mé srdce musí být pružné,“ napsal, „jinak by prasklo pod návalem vděčnosti za Vaše přátelství a dary během roku.“

To láskyplné, pružné srdce nakonec dosáhlo bodu zlomu. Toho večera v 19:15 byl Fulton nalezen mrtvý v kapli před Nejsvětější svátostí. Bylo to den po slavnosti Neposkvrněného početí.

Arcibiskup Edward O'Meagan ve smuteční řeči uvedl: „V církvi a v naší zemi utichl hlas, jaký už v naší době neuslyšíme. ... Drahý příteli, arcibiskupe Sheene, všichni jsme se stali lepšími lidmi, protože jsme byli v tvém srdci a ty jsi byl naším přítelem.“

Hlas arcibiskupa Sheena však zcela

Ct. Fulton J. Sheen. Foto: ABC Radio / wikimedia

neutichl. Za skromnou částku si nyní lze stáhnout 300 audionahrávek jeho proslovů. Technologie nám přišla na pomoc.

Ve své třišedesátistránkové autobiografii *Treasure in Clay* milý arcibiskup píše o třech překvapeních, která ho čekají v nebi. Prvním je, že tam uvidí lidi, které tam nečekal. Druhé: neuvidí lidi, které tam čekal. Třetím a největším překvapením, ač spoléhá na Boží milosrdenství, bude to, že se tam bude nacházet on sám.

Byl arcibiskup Sheen upřímný, skromný, vtipný, nebo měl všechny tři tyto vlastnosti? V každém případě papež Benedikt XVI. shledal život Fultona Sheena hodným toho, aby mu udělil titul „ctihodný“. A „ctihodní“ mají svůj domov v ráji.

Donald DeMarco
National Catholic
Register
Přeložil Pavel Štíčka

Donald DeMarco, Ph.D.
pedagog a spisovatel

BRITŠTÍ BISKUPOVÉ STUPŇUJÍ BOJ PROTI LEGALIZACI ASISTOVANÝCH SEBEVRAŽD

Katoličtí biskupové Anglie, Walesu a Skotska zdvojnásobili své úsilí o zmaření pokusů legalizovat ve Velké Británii asistované sebevraždy.

Skotští biskupové společně s vedoucími Skotské církve (Church of Scotland) a muslimskými představiteli podepsali ve Skotském parlamentu v Edinburghu prohlášení, v němž důrazně vystupují proti návrhu zákona poslance Liama McArthura, umožňujícímu smrtelně nemocným pacientům požadovat, aby jim lékaři a zdravotní sestry pomohli zabít se.

Téhož dne biskupové Anglie a Walesu předložili zvláštnímu výboru pro asistované sebevraždy ve Westminsteru jasné formulované podání, ve kterém členy obou sněmoven Britského parlamentu varovali, že změna zákona by vážně ohrozila život zranitelných.

Skotské prohlášení přišlo v době, kdy se připravuje návrh zákona o asistovaném umírání smrtelně nemocných dospělých, aby byl ještě letos uveden do Skotského parlamentu.

Tři zmíněné náboženské skupiny „zůstávají pevné ve svém odporu vůči asistovaným sebevraždám a eutanazii“ a vyzývají poslance, aby „pečlivě zvážili důsledky tohoto návrhu, vyjádřili své obavy a hlasovali proti němu“.

Podle nich by tento zákon „za určitých okolností povoloval pomáhat lidem spáchat sebevraždu“.

„Tradice našich vyznání se shodují na zásadě, že asistované umírání samo o sobě nevyhnutelně oslabuje důstojnost člověka a umožnit ho by znamenalo, že naše společnost jako celek ztrácí své lidství,“ uvádějí ve svém prohlášení.

„Truchlíme s truchlícími a ztotožňujeme se s těmi, kdo trpí,“ pokračují. „Oceňujeme upřímné motivy těch, kdo usilují o změnu, ale nevěříme, že jde o správný přístup, jak zmírnit utrpení. Velice reálně hrozí, že pokud tyto praktiky budou uzákoněny, mohl by vzniknout tlak na zranitelné jedince, aby se rozhodli pro asistovanou sebevraždu.“

Foto: Mufid Majnun / Unsplash

Dále se zde píše: „Způsoby, jak se podobné zákony uplatňují v jiných zemích, a účinek, jaký by jeho zavedení měl na nejzranitelnější jedince naší společnosti, včetně hendikepovaných a starých, by byly nesmírně škodlivé. Jsme povoláni k tomu, abychom o trpící pečovali, nikoli abychom jim sahalí na život.“

Prohlášení podepsali biskup John Keenan z Paisley, viceprezident biskupské konference, reverend Iain Green-shields, ceremoniář Skotské církve, a za Skotské sdružení mešit imám Shaykh Hamza Khandwalla.

Eutanazie a asistované sebevraždy jsou ve všech částech Spojeného království ilegální, přičemž podle zákona o sebevraždách z roku 1961 hrozí za pomoc při sebevraždě trest odnětí svobody až na 14 let.

Aktivisté prosazující eutanazii však neúnavně bojují za změnu tohoto zákona.

V Londýně pomocný biskup westminsterský John Sherrington, představitel biskupské konference pro tuto problematiku, ve svém podání u zvláštního parlamentního výboru asistované sebe-

vraždy jasně odsoudil.

Uvedl zde: „Asistované sebevraždy jsou ve své podstatě špatné a důkazy z jiných jurisdikcí nasvědčují tomu, že žádný bezpečný či omezený zákon o asistovaných sebevraždách nemůže existovat.“

„Katolická církev učí, že život je dar, o který máme ve všech jeho etapách až do přirozené smrti s láskou pečovat, a že úmyslně ukončit život druhého člověka, i kdyby to bylo na jeho žádost, je morálně chybné,“ vysvětloval.

„Argumenty na podporu legalizace asistovaných sebevražd vycházejí z mylných představ o nezávislosti, soucitu a ‚důstojnosti při umírání,‘“ zmínil.

„Výzvy k asistovaným sebevraždám jsou často založeny na nesprávném názoru na ‚soucit, který nebere v úvahu realitu utrpení jako součásti lidství,‘“ napsal. „Ti, kdo asistovanou sebevraždu podporují na základě takzvané ‚důstojnosti při umírání,‘ v konečném důsledku vynášejí soud o hodnotě lidského života spíše podle jeho schopností než podle jeho vnitřní hodnoty.“

K tomu biskup Sherrington dodal: „Legalizace úmyslného zabíjení pacientů by vážně podkopala povolání zdravotníků pečovat o život až do jeho přirozeného konce. Obtížnost přesně předpovědět výsledek smrtelné nemoci by oslabila důvěru mezi lékařem a pacientem.“

„Žádné lékařské uskupení, včetně Britské lékařské společnosti (British Medical Association), Královské společnosti praktických lékařů (Royal College of General Practitioners) a Společnosti paliativní medicíny (Association for Palliative Medicine), asistované sebevraždy nepodporuje.“

Biskup Sherrington uvedl, že změna zákona „by pravděpodobně směřovala k nebezpečné degradaci lidí žijících s hendikepem, neboť by hodnotu života fakticky redukovala na tělesné a duševní schopnosti, takže ti, kdo žijí s hendikepujícím, smrtelným nebo progresivním onemocněním, by snadno mohli propadnout takovému zklamání z vlastního života, že by smrt začali vnímat jako přijatelnější.“

Dodal: „Důkazy ze zemí, kde byla asistovaná sebevražda legalizována, ukazují, že ti, kdo ji vyhledávají, často hovoří o strachu zatěžovat své blízké vlastním utrpením, což je zvláště znepokojivé u starých a nemohoucích. Tyto obavy, že budou na obtíž, může ještě posilovat nynější krize zdravotní a sociální péče a zvyšující se životní náklady.“

Biskup upozornil, že důkazy z juris-

Foto: rcdow.org.uk

díkcí, kde je asistovaná sebevražda legální, vypovídají o neblahém směřování k širokým výkladům daného zákona.

Poukázal na to, že americký stát Oregon, „často zmiňovaný jako vzor pro umírněnou legislativu v otázce asistovaných sebevražd, nyní umožňuje asistovanou sebevraždu u onemocnění, která nejsou smrtelná, včetně anorexie, artritidy a selhání ledvin“.

„Kanada, která má velice podobné zákony a kulturu jako Anglie a Wales, nyní nabízí asistovanou sebevraždu i tehdy, když smrt nelze rozumně předvídat,“ informoval biskup Sherrington.

„Belgie rozšířila své ustanovení o asistovaných sebevraždách a zahrнула do něj i děti. Jakákoli legalizace asisto-

vaných sebevražd smrtelně nemocných v Anglii a Walesu by pravděpodobně byla soudně napadena jako diskriminace a byla by vztažena i na onemocnění, jež nemusí končit smrtí, a na eutanazii v případech, kdy je pro dotyčného obtížné podat sám sobě smrtící přípravek.“

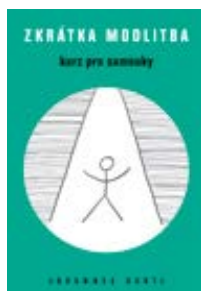
Simon Caldwell
Catholic Herald
Přeloila Alena Švecová

Simon Caldwell
novinář a spisovatel

Z nabídky nakladatelství a knihkupectví PAULÍNKY

NAKLADATELSTVÍ PAULÍNKY • Jungmannovo nám. 18, 110 00 Praha 1,
tel.: 224 818 757, on-line knihkupectví: www.paulinky.cz, objednavky@paulinky.cz

Jacques Philippe: Malá cesta svatě Terezie z Lisieux

Kniha přibližuje jádro poselství mladé karmelitky, jež zemřela ve věku pouhých 24 let v roce 1897 a kterou papež Jan Pavel II. prohlásil o sto let později za učitelku církve. Autor přibližuje, v čem spočívá ona „zcela nová cesta“ neboli „cesta důvěry a lásky“, již Terezie objevila, žila a později také předávala druhým.

Brož., 173 s., cena 249 Kč

Johannes Hartl: Zkrátka modlitba: Kurz pro samouky

Dvanáct předkládaných kapitol či lekcí má potenciál z gruntu proměnit váš modlitební život – anebo vás aspoň nadchnout pro to, abyste s ním konečně začali.

Brož., 184 s., cena 259 Kč

OTCOVSKÁ LÁSKA JE TĚŽKÁ LÁSKA

Můj otec považoval za příjemně strávený čas, když například kopal strouhu. Stejně jako moje matka se narodil v prvních letech 20. století. Jeho otec byl přistěhovalec. Měl chudé rodiče. Do dospělosti vstoupil se středoškolským vzděláním. Byl však neúnavný dřič a zručný mechanik – a ve svých čtyřiceti letech vlastnil dopravní firmu. Celý týden se lopotil s papíry a hovořil s klienty. Takže v pátek odpoledne byl připraven svléknout si bílou košili a pustit se do pořádné manuální práce. To byl jeho způsob relaxace. Natíral garáž, sekal trávník, prořezával stromy, staral se o obrovské zeleninové záhony, které nakonec pohltily celou naši zahradu. A kopal strouhy pro odvodnění akrového pozemku, který jsme vlastnili.

Moje matka byla jiná a nesmírně chytřá. Nikdy nestudovala vysokou školu, ale ráda četla. Pocházela z velké, chudé irské rodiny – z deseti dětí –, která měla bohatý duchovní život, ale v ostatním byla chudá. Knihy pro mou matku představovaly to, co je v životě dobré, kvalitu. A tak se postarala o to, aby všechny čtyři její děti získaly skvělé vzdělání. Za mého dětství podrobovala kritice každou mou slohovou práci. Každý řádek musel projít kontrolou a každý den bylo nutné rozšířit si slovní zásobu o nové výrazy. „Slova,“ říkala, „jsou jako malířovy barvy.“ A tak jsem seděl u kuchyňského stolu a pracoval s touto milující, pečlivou, prošedivělou redaktorkou, zatímco táta venku vozil kolečka hlíny a hnojiva sem a tam, šťastný jako blecha.

Byl to záhadný muž. Nikdy jsem ho doopravdy nepoznal, rozhodně ne tak, jako jsem znal svou matku. Matka byla náboženskou oporou rodiny, otec, ač konvertita a věřící, byl hlavně vykonavatelem. Pro tátu byly knihy divné – nikoli špatné, jen nepraktické. Nikdy jsme si neměli o čem povídat. Částečně to bylo dáno tím, že rodiče už byli starší, když jsem se narodil, ale nešlo jen o to. A nebyla to pouze otcova vina. Vzpomínám si na jedno sobotní odpoledne v době mého dospívání; vyšel jsem na zadní verandu a spatřil jsem na vzdáleném konci našeho pozemku otce

Foto: © Marek Novák / Člověk a Vira

po pás v hlíně. Zrovna se lopotil v další strouze, ale zastavil se a na dálku se na mě usmál. „Hej, pojď mi pomoci,“ zavolal na mě, „věnuj mi trochu času.“ Pomyslel jsem si: Ten chlap je blázen. Ale jen jsem zamával klíčky od auta – jeho auta –, a odjel za kamarády.

Celou dobu, kdy jsem studoval na vysoké škole, jsem ho trápil: drogy, špatný prospěch, výhrůžky, že uteču a nechám se oddat ochotným reformním rabínem, který učil židovskou teologii na Notre Dame. A když jsem si konečně přivedl domů onu výjimečnou ženu, kterou jsem si měl vzít, ženu, která prošla troskami mého života a vesele uklízela veškerý nepořádek, vzpomínám si, jak se naklonil přes stůl, zatvářil se, jako by byl k smrti utahaný, a řekl: „Už bylo na čase.“ Teprve později, o hodně později, mi došlo, že největším trápením mého otce během všech těch let byla úzkost, kterou jsem způsoboval své matce. Protože navzdory všem chybám a selháním, které jsem u něj viděl, ji miloval víc než já. A mě miloval víc než já jeho.

Možná jsou všichni mladí muži sobectví. Je to spojeno s naší snahou být nezávislí, uspět. Možná by bez tohoto sobectví, nebo alespoň bez jeho části, svět nefungoval. Ale Bůh má zvláštní způsob, jak nás s přibývajícím věkem dohnat. Dříve nebo později se stane něco, co nám poslouží jako klíč k pochopení. A jakmile se to stane, změní se náš pohled úplně na vše.

Pro mě to byl den, kdy mi zemřela matka. Byl jsem s ní v nemocnici sám, přišla na mě řada, abych u ní bděl. Byla nemocná už několik let a nemoc ji pomalu šířila. Moje emoce byly úplně vyprahlé. Domníval jsem se, že se tak cítí i zbytek rodiny: Je načase, aby to vzdala, a ona to udělala. Když jsem vedle ní seděl, vydechla naposledy. Zatelefonoval jsem otci a ten za patnáct minut přijel. Čekal jsem na chodbě, zatímco on vstoupil do pokoje sám. Když jsem po chvíli nahlédl dovnitř, táta – velký, silný, mlčenlivý chlap, kterého jsem většinu života nechápal – klečel u postele, k tváři si tiskl matčinu ruku a plakal. Nikdy předtím jsem neviděl svého otce plakat. A neviděl jsem to ani nikdy poté. Ale nic mě nikdy nezasáhlo tak jako ten okamžik. Lásku mezi rodiči příliš často považujeme za samozřejmost, a tak ji nikdy plně nedoceníme.

V otcových slzách bylo dvaadvacet let lásky, manželství, obětí, neúspěchů a dalších pokusů, nikdy nedokázal matce dostatečně říct, že ji miluje, společně procházeli velkou hospodářskou krizí a pak se věnovali svým dětem, na konci toho všeho měli jen jeden druhého. Příběh dvou lidí zná ve skutečnosti jen Bůh a oni sami. A každé manželství zpečetěné láskou, ať už má jakékoli chyby a vady na kráse, je lepší než ten nejlepší román, protože je skutečné.

Naše děti jsou už dospělé a já jsem

dědečkem jedenácti dětí. Můj táta už skoro půl století nežije. Mám všemožnou obvyklou zábavu – projekty, účty, na co si vzpomenete. Ale stále na svého otce myslím, zastavuji se a žasnou nad jeho láskou. Hrál skvěle basketbal. Já jsem byl mizerný hráč. Ale on se mnou každou neděli odpoledne trpělivě házel na koš. Zvláštní, jak si na takové věci člověk vzpomene, až když už je pozdě. A bral mě do kanceláře a posazoval mě za volant obrovských nákladáků, které prodával, a jsem nohama nedosáhl na podlahu. A dal mi peníze, abych se na svém prvním rande na střední škole mohl chovat jako velký frajer.

Tyhle osobní historky nejsou ničím zvláštním. Takové vzpomínky má každý; ty moje nejsou pro nikoho výjimečné, jen pro mě. Ale nakonec jsem se z nich poučil. Naučil jsem se, že otcovská láska je těžká; těžká proto, že syn otce málokdy pochopí, dokud se sám nestane otcem. Mnohé projevy otcovské lásky se mohou zdát jako přísnost; dítě často nevidí dál než k trestům, které mu otec udělil. Ale ptejte se kolem sebe: Otec, který říká, že je na své děti rád přísný, je lhář. Otcové chtějí být milováni a příliš často jsou osamělí.

Na závěr bych se rád zmínil o svém prostředním synovi Johnovi. Dnes je stavebním inženýrem a má vlastní krásnou rodinu. Ale jeho raná léta se mi zapsala do paměti. Mám mizerné obchodní dovednosti, nedokázal bych prodat ani vodu na poušti. John dokázal prodávat písek na poušti – a to už v šesti letech.

Foto: Zbyněk Šišpera / Člověk a Vira

Několikrát týdně si sedl a nakreslil dva nebo tři tucty obrázků. Pak si venku na chodníku postavil stůl a přemlouval chodce, aby za jeho „umění“ zaplatili po čtvrtáku. Sledoval jsem ho z okna našeho domu, záviděl mu a žasl jsem. Jak to dokázal? A co si asi myslel o knihách, které jsem každý víkend hltal?

John a můj táta by si spolu skvěle rozuměli. Děti a jejich dědečkové mívají společná tajemství; nějakou podobnou vlastnost nebo pouto porozumění, na které otcové kvůli odpovědnosti, kterou nesou, prostě nikdy nepřijdou. Ale myslím, že Bůh to tak z nějakého důvodu stvořil. Úkolem otce je dávat; a skrze toto dávání postupně překonávat sobectví a nevděk, kterému by jinak snadno pro-

padlo každé dítě.

Takovým otcem je pro nás všechny Bůh. Takového otce postavil Bůh do mého života. I když je na to už desítky let pozdě a i když je to málo, stejně to řeknu:

Díky, tati.

Francis X. Maier
First Things
Přeložil Pavel Štíčka

Francis X. Maier
spolupracovník *Ethics and Public Policy Center*

RC MONITOR JE ZASÍLÁN BEZPLATNĚ

Můžete si jej objednat na adrese Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, I52 00 Praha nebo na rcmonitor.cz. Zde se také můžete přihlásit k pravidelnému zasílání zpráv e-mailem.

Jméno a příjmení:

Ulice:

Obec:

E-mail:

PSČ:

Počet výtisků:

Vydávání RC Monitoru je možné jedině díky zasílaným darům. Náklady na tisk a distribuci jednoho čísla jsou 30 Kč, což za rok činí 700 Kč. Dary lze uplatnit pro snížení základu daně. Všem dárcům Pán Bůh zaplatí.

DUCH NÁS OPUSTIL

Často se hovoří o poklidném neproduktivním nebo zhýralém, marnotratném a nezřízeném životě, který vedou mnozí dědicové bohatých a mocných. Nedostatek ctižádosti nebo zkaženost nejsou neměnné nebo nevyhnutelné vlastnosti, ale bývají běžné. K „úpadku směrem k průměru“ dochází obzvláště u těch, kdo jsou od silné osobnosti, jež založila danou dynastii, vzdáleni dvě či více generací. Vzpomeňte si třeba na Paris Hiltonovou a mnohé další.

Smyslem těchto příběhů je jednak umožnit nám, čtenářům, cítit se lépe. Neměli jsme sice enormně bohatého dědečka, ale aspoň zoufale nevypouštíme perverzní videa se sexuálním obsahem, abychom znovu získali upadající pozornost.

Druhým důvodem je varování a poučení z příběhu: tyto příběhy jsou metaforou ukazující, že většina vysoce postavených a mocných padne, a to i navzdory jejich nejlepší snaze si své dědictví udržet.

Už jste to zřejmě pochopili: Tyto příběhy jsou vlastně o nás. Ne všichni na Západě se dostávají do takového úpadku, ale většina ano.

Naším prvním důkazem je tento titul z Velikého severu (ač již ne tak bílého, jak býval): *Nezletili by měli mít nárok na asistovanou sebevraždu, tvrdí parlamentní výbor.*

Zdá se, že zastánci kultu rovnosti jsou znepokojeni tím, že lékaři mohou zabít pouze dospělé. Legálně zabít. Jedná se o „diskriminaci“. Příznivci kultu tvrdí, že lékaři by měli mít možnost legálně zabít všechny své pacienty, mladé i staré.

Někteří z těchto příznivců kultu se označovali za „svědky“, ačkoli není jasné, čeho byli svědky, snad kromě určitých okultních rituálů, kde je prý zabíjení běžné.

Mnozí svědci komisi řekli, že jsou pevně přesvědčeni, že schopnost nezletilého učinit informované rozhodnutí o zdravotní péči nezávisí na věku ani na míře utrpení, které by mohl v průběhu nemoci snášet, což je názor podpořený klinickými

Foto: Mobilní hospic Anežky České v Červeném Kostelci

pozorováními, uvádí se ve zprávě.

Chápete, co mám na mysli? Na jaká „klinická pozorování“ se tito příznivci kultu odvolávají? Říká snad velké množství dětí lékařům: „Mám pocit, že už jsem dostatečně dospělý na to, abych vás požádal, abyste mě zabili; udělejte to prosím okamžitě, nebo co nejdříve, jakmile se vám to bude hodit“? A lékaři jim vyhoví?

Pokud máte smysl pro humor – pro černý humor – jako já, pak určitě rádi uslyšíte, že Kanada nazývá svůj nový program umožňující lékařům zabít své pacienty „MAID“, tedy „lékařsky asistované umírání“. Jak příjemné slovo, MAID. MAID vyčistí skvrny od krve a zlikviduje vaši mrtvolu poté, co vám lékař podřízne hrdlo. Čistě a úhledně.

Na tom eufemismu je však třeba ještě zapracovat. „Lékařsky asistované umírání“ je jako říkat „změna místa za asistence CIA“ nebo „Clintonův plán na předčasný důchod“.

Druhý příběh přichází z následujícího titulku: *Nová mužská antikoncepce vykazuje u laboratorních myši slibné výsledky.*

Všimněme si upřesnění „u myši“, což je právě takové upřesnění, které vysvět-

luje obrovské množství nerealizovaných titulků se slovy „u mužů“. Nevadí.

Zdá se, že po injekci myši začaly kulhat a byly sterilizovány. Na nějakou dobu. Alespoň se to tvrdí. Objeví se u těch malých zvířátek nějaké dlouhodobé komplikace? Rakovina? Mutace? Potraty?

Kdo ví.

Důležitější je tento citát:

„Téměř polovina všech těhotenství je nechtěná, a proto jsou stávající možnosti plánování rodiny nedostatečné,“ uvádí studie, která poukazuje na to, že jedinými dostupnými možnostmi antikoncepce pro lidi s penisem jsou kondomy a vasektomie.

Nechtěné těhotenství? Jak je to možné v zemi, kde je sexuální „výchova“ povinná? Cožpak děti zapoměly, co se při hodinách naučily, a nepamatují si, jak vznikají děti?

Použité eufemismy jsou obzvláště výživné: „plánování rodiny“ znamená pravý opak, stejně jako většina moderních eufemismů, jako například „kontrola porodnosti“, což ve skutečnosti znamená „žádné porody“.

Co asi tak znamená výraz „lidé s penisy“? Lidé s penisy? „Vidíte támhle toho

dokončení na str. 13

MOR ZNEUŽÍVÁNÍ. BISKUPŮV LÉK JE JINÝ, NEŽ JAKÝ NABÍZÍ „THE ECONOMIST“

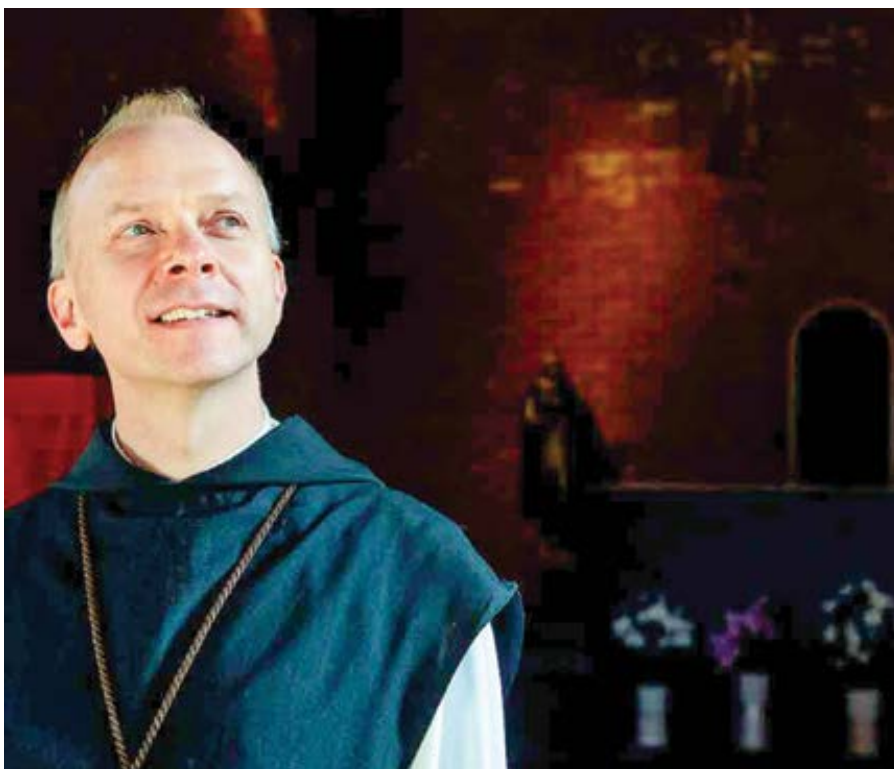
Podle názoru většinové kultury, který dobře shrnuje úvodník listu *The Economist* z 14. července 2022 existuje jedna cesta, kterou se musí katolická církev vydat, aby zarazila nemoc sexuálního zneužívání kněžími: zrušit celibát. K tomuto řešení se kloní i velká a rostoucí část samotné Církve, načež následuje nevyhnutelná záplava žádostí o kněžství žen, novou sexuální morálku a demokracii místo hierarchie.

Avšak podle mladého a dynamického biskupa v norském Trondheimu Erika Vardena, který se projevuje jako jeden z nejmoudřejších a nejodvážnějších představitelů dnešního katolictví, může církev z moru zneužívání uzdravit něco úplně jiného, a sice „lék nesmrtnosti“, což je jedna z nejstarších definic Eucharistie.

Píše o tom ve svém článku v nejnovějších čísle *Vita e Pensiero*, časopisu milánské katolické univerzity, a jeho stěžejní části uvádíme níže.

Varden uznává a schvaluje praktická, soudní opatření přijatá katolickou církví s cílem zastavit tento mor. K nápravě však nestačí, neboť to hlavní je jinde, ve zdroji a vrcholu církevního života, jímž je právě Eucharistie, oběť Beránka, který nese celou tíhu hříchů světa.

„Než je hřích ‚sňat,‘“ píše, „je nutné

Biskup Erik Varden je mnich trapista. Foto: St. Olav – katolsk kirkeblad

ho vzít na sebe a nést ho.“ Jako Ježíš na kříži. Církev potřebuje podstoupit kající cestu a zaměřit se na Eucharistii. Musí doplňovat, „co zbývá do míry utrpení Kristových“, jak to napsal apoštol Pavel.

Varden zmiňuje historický precedent, velký kající akt, který vyvrcholil vybudováním baziliky v pařížské čtvrti Montmartre a jehož cílem bylo zahojit hrůzy napáchané během Francouzské revoluce. Píše k tomu: „Ztratíme-li ze

dokončení ze str. 12

doktora? Má největší sbírku penisů na světě.“

Tyto dva příklady samozřejmě nevytíhují všechno, co je na západní kultuře špatné. Ale kdybyste měli vybrat jen dvě ukázky, pak toto by byla trefa do černého.

Vůle k životu, potřeba přežít a prosperovat. To všechno je pryč. Nahradila je upřímná, ale „milá“ touha zabránit novým porodům a nechtěné děti líbezně a co nejkolidněji zabít. Nedělejme nic,

co by nám mohlo být nepříjemné. A není snad všechno utrpení špatné? Proto je třeba se mu za každou cenu vyhnout.

Neschopnost mluvit srozumitelně, potřeba skrývat tvrdou realitu za měkoučké nepravdy a eufemismy. To vše proto, že jsme se rozhodli užívat si pohodlí a žít z bohatství, které vyprodukovali naši předkové. Zdá se, že není úniku před touto pravdou: „Těžké časy vytvářejí silné muže, silní muži vytvářejí dobré časy, dobré časy vytvářejí slabé muže a slabí muži vytvářejí těžké časy.“

Kvůli slabým mužům nastávají těžké časy.

William M. Briggs
spisovatel

William M. Briggs
wmbriggs.com
Přeložil Pavel Štíčka

zřetele tento aspekt, nikdy nepochopíme oživení náboženského života po Francouzské revoluci ani neoceníme vroucnost mysticismu 19. století.“

Naráží tu na náboženské oživení romantické éry s návratem k víře podstatné části evropské kultury, které připomíná historik Roberto Pertici v eseji uveřejněné loni v dubnu na blogu *Settimo Cielo*.

Varden však poukazuje ještě na další precedent: referendum, které v roce 2018 zavedlo v Irsku interrupce, jako důsledek vlny sekularizace, ale také skandálu zneužívání kněžími a následného zhroucení věrohodnosti Církve.

Právě irským katolíkům adresoval Benedikt XVI. v roce 2010 dopis, který obsahuje jeho nejhlubší úvahu o skandálu zneužívání a o cestách k nápravě. I tam je výzva ke kajicné cestě, pro niž Eucharistie obsahuje potřebný pokrm.

Ještě důrazněji se Joseph Ratzinger o léčivém účinku Eucharistie zmiňoval v textu, který nabídl jako příspěvek na summitu o sexuálním zneužívání v církvi, svolaném papežem Františkem do Vatikánu v únoru 2019.

A nyní už samotný Varden.

*

Rány církve a jak je uzdravit

Erik Varden

Jednou z prvních mimobiblických definic večere Páně je zmínka Ignáce z Antiochie v jeho dopise Efezanům. Ignác Eucharistii označuje jako *phármakon athanasías*, lék nesmrtnosti. Smrt je zlo, proti němuž pomáhá především Eucharistie. A smrt, jak je známo, je „mzda hříchu“ (Římanům 6,23). Udělali bychom chybu, kdybychom se snažili Eucharistii nějak oddělovat od vlastního naplnování našeho vykoupení. (...) Tuto svátost musíme chápat v rámci celého Kristova tajemství, jako nástroj zničení smrti. (...)

Naneštěstí bývá tento ideál až příliš často pošlapáván lidmi, kteří by ho měli ztělesňovat a nechat se jím proměňovat. (...) Skandál zneužívání je problém, na který bychom všichni raději nemysleli. Nepolevující, jakoby nekonečné šíření této hrůzy nám může připadat jako víc, než dokážeme unést. Musíme se tomu však postavit čelem. Jedině pravda nás osvobodí. (...)

Bazilika Sacré-Cœur v pařížské čtvrti Montmartre. Foto: Sebastian Bergmann / flickr

V pondělí 28. května 2018, čtyři dny po irském referendu o interrupcích napsal John Waters pro online vydání časopisu *First Things* článek, který nazval „Irsko, úmrtní oznámení“. (...) Takto Waters předkládá, co je v sázce: „Poprvé v dějinách si národ odhlasoval, že nenarozené zbaví práva na život. Oběťmi této strašlivé volby budou ti nejzranitelnější, kteří nemají žádný hlas ani slova. Je to dobře promyšlený verdikt irského lidu, nikoli – jako jinde – nařízení elit, uvalené parlamentním výnosem či soudním příkazem. Irové jsou teď oněmi blahoslavenými, kteří tříští svá nemluvnata o skálu (srov. Žalm 137,9). (...)

Co podnítilo tak děsivou zuřivost? Žel, odpověď je po ruce. Nejen v Irsku, ale celkově po světě došlo k masivnímu zhroucení věrohodnosti Církve. Stále nová a nová odhalení případů zneužití – zneužívání moci, zneužívání postavení, sexuální zneužívání a násilí – přiměla velké části irského národa i mnoha dalších národů k nahlížení na Církev s odporem, a tudíž i k odmítání katolické identity a k tomu, že místo ní přijímají radikálně sekulární agendu. Rezervovanost církve v předvečer irského referenda lze pochopit jen v tomto kontextu: mezi veřejností panoval pocit, že ať Církev řekne cokoli, jenom tím situaci zhorší.

Právě v této situaci se my katolíci nacházíme (...) Ten stín je nesmírně temný a rozsáhlý. Je pravděpodobné, že poslední polovina století, původně vítaná jako úsvit nových Letnic, bude připomínána

jako odpadlické období. Nesnažím se tu zbytečně strašit. Jsem přesvědčen, že je nezbytné vyložit tuto krizi z teologického hlediska a zformulovat teologické řešení.

Na praktické rovině už toho bylo, díky Bohu, uděláno mnoho. Zmapovat rozsah zneužívání je bolestné, ale užitečné. Péče o oběti je nezbytně nutná. Ti, kdo se zneužíváním provinili, se ze svého jednání musí zodpovídat. Právní a kano-nické reformy s cílem zaručit účinnost řádného právního postupu jsou dobré. Je dobře, že jsme našli slova k odsouzení zkaženosti, která se až příliš dlouho šířila v tichosti.

Máme-li však této krizi čelit jako věřící, je třeba udělat ještě víc. To, čemu se musíme postavit čelem, totiž není jen dědictví zločinu. Čelíme tu dědictví hříchu.

Hřích, jak víme, může být odpuštěn. Církev v souladu s Písmem svatým vždy učila, že Bůh odpouští bez meškání. Denně je nabízena Eucharistie „na odpuštění hříchů“. Avšak to, že byl hřích odpuštěn, neodstraňuje škody, jež přivodil hříšníkovi a těm, které jeho důsledky postihly. Dál může být zapotřebí odškodnění a očistění, v tomto i budoucím životě. Teologie příkře mluví o „časném trestu za již odpuštěné hříchy“. Osobně pokládám za užitečné uvažovat z hlediska „mzdy hříchu“. Ze zkušenosti víme, jak spáchaný hřích zraňuje naši duši a jak na tuto ránu musíme neustále přikládat hojivou mast Božího milosrdenství. Čím je hřích závažnější, tím větší je v ráně in-

neznámý románský malíř: freska Nebeského Jeruzaléma v opatství San Pietro al Monte (1090)

fekce a tím pomaleji se hojí. Řekl bych, že být dnes katolíkem znamená žít uvnitř obrovské, infikované vředovité rány, která potřebuje uzdravení. Kdo si tuto ránu přisvojí a předloží ji Bohu, aby se nakonec mohla zahojit?

Abych vysvětlil, co touto otázkou myslím, rád bych poukázal na podobnost se začátkem 19. století. Těsně po Francouzské revoluci a hrůzách spáchaných v jejím jménu padla katolická Francie na kolena v modlitbě odčinění. Velkým památkem této narůstající lítosti je bazilika na Montmartru, zasvěcená Nejsvětějšímu srdci. V tomto chrámu je zlatými písmeny napsáno toto věnování: *Sacratissimo Cordi Iesu Gallia poenitens et devota et grata* (Nejsvětějšímu srdci Ježíše od kající, zbožné a vděčné Francie). Tato bazilika byla postavena na znamení pokání, jako prostor zasvěcený nepřetržitým modlitbám před Nejsvětější svátostí, k vzývání Kristovy eucharistické milosti nad zničeným národem.

Co tato bazilika představuje navenek, prožívá bezpočet duší jako vnitřní,

skrytou skutečnost. Ztratíme-li ze zřetele tento aspekt, nikdy nepochopíme oživení náboženského života po Francouzské revoluci ani neoceníme vroucnost mysticismu 19. století. Tajemná slova sv. Pavla o doplňování toho, „co zbývá do míry utrpení Kristových“, vnímají mnozí jako osobní povolání. Spásná oběť byla jednou provždy přinesena na Kalvárii. Je „dokonalá“. Není však dokončená. Pascal ve svých *Myšlenkách* napsal: „Ježíš bude v agónii až do konce světa; nesmí se spát po tento čas.“ Mnozí dobří křesťané přijali svou roli v úkolu napravovat skrze Krista, v něm a s ním škody spáchané druhými.

Může nám to připadat strašně zastaralé a třeba i trochu nepříjemné. (...) A přece to spočívá na pevných základech. Než je hřích „sňat“, je nutné ho vzít na sebe a nést ho. To je význam kříže a Kristus nás volá, abychom ho skrze tajemství obsažené v Eucharistii nesli spolu s ním. Vítězný Beránek je neoddělitelný od Beránka obětovaného, který nese hříchy světa. (...)

Myslím, že se v církvi dnes koná obrovské dílo očišťování a účasti na utrpení. Domnívám se, že toto záměrné a dobrovolné trpění je podmínkou uzdravení. (...)

Když se podíváme na dnešní svět, je jasné, že toto dílo je dosud zcela nezbytné. To, zda se uzdravující potenciál spásného tajemství v dnešní době projeví, závisí z velké části na nás, které Kristus povolal, abychom žili jako údy jeho těla, a na tom, jak dobře budeme spravovat milost, která nám byla svěřena.

Nový zákon vrcholí majestátním popisem toho, jak z Beránkova trůnu proudí do končin země řeky živé vody. Tyto řeky jsou obklopeny výhonky stromu života, jehož ovoce je nevyčerpatelné a jehož listí „má léčivou moc pro všechny národy“ (Zjevení 22,1n). Umožníme, aby naše žití a umírání byly vodním tokem, podél něhož se bude moci šířit Kristovo uzdravení, až dosáhne na pustá místa, zasažená smrtí našeho světa a lidského srdce? Prorok z ostrova Patmos uzavřel svou knihu jasným „Amen“. Udělejme to i my naším posledním sdělením.

OPRAVA – V tomto článku se Erik Varden dopustil anachronismu, kdy výstavbu pařížské baziliky Nejsvětějšího srdce zařadil do doby po Francouzské revoluci. Ve skutečnosti však o jejím postavení rozhodlo Národní shromáždění roku 1873 na památku zabitých Pařížskou komunou a Francouzů, kteří zemřeli ve válce v letech 1870–71. Slavnostně otevřena byla po další strašlivé válce, roku 1919. Každopádně i to byl velký projev kajícího a právě to biskup zdůrazňoval. Za pochybení své paměti se omlouvá.

Mons. Erik Varden O.C.S.O.

L'Espresso

Přeložila Alena Švecová

Mons. Erik Varden O.C.S.O.
biskup – prelát trondheimské prelatury

CÍRKEV PŘEŽIJE, PROTOŽE PATŘÍ KRISTU

Církev přežije, protože patří Kristu. Komunita věřících se ale bude lišit od té, kterou známe. (...) Církev ztratila část své přesvědčovací síly... Tak to je, že s každou novou generací musíme začít kázat evangelium znovu a přesvědčit každého jednotlivě – řekl kardinál Gerhard Ludwig Müller v rozhovoru pro týdeník *Niedziela*. Jsme katolická církev založená Ježíšem Kristem – a to je ten nejdůležitější rozměr. Jsme viditelná církev, v níž jsou biskupové nástupci apoštolů a papež je nástupcem apoštola Petra. V tomto smyslu je budoucnost Církve velmi jasná. Církev je však znakem plné jednoty lidí v Bohu, a proto je též znakem odporu proti různým ideologiím namířeným proti člověku a rodině, vysvětlil kardinál. Ideologie ničí nejprve jednotlivce a poté celou společnost. Z tohoto důvodu musí církev nejen snášet těžké časy, ale také stát v této frontové linii jako voják. V sázce je budoucnost světa. Církev je samozřejmě také rozmanitost kultur a zkušeností. Na otázku, zda má cenu mluvit s kruhy, které nenávidí církev a Krista, kardinál Müller odpověděl: „Nemůžeme se hádat se zlem, ani s ním nemůžeme dělat kompromisy.“ Podle mého názoru může být proti lidem, kteří jsou posedlí prosazováním své věci, účinná pouze modlitba za osvobození. Tady není nejmenší šance na dialog. Můžeme vést kultivovaný rozhovor s těmi, kteří mají dobrou vůli, kteří hledají pravdu.

Červen je tradičně zasvěcen Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu. Oddanost k Němu provází duchovní život každého katolíka a měla by být každoročně v měsíci červnu obnovována, pěstována a prohlubována, připomíná profesor Roberto de Mattei v článku zveřejněném na portálu *Voice of family*. Jak zdůrazňuje italský historik, pěstování a prohlubová-

Foto: Radek Hanskut / Člověk a Vira

ní této oddanosti se neomezuje pouze na její sentimentální aspekt, i když je také důležitý, protože každá opravdová oddanost vychází ze srdce. K zamyšlení nad jeho povahou a smyslem je však stále třeba používat rozum. V tomto případě to lze provést (znovu)přečtením tří encyklik napsaných třemi různými papeži. Konkrétně zmiňuje *Annum Sacrum* od Lva XIII. z roku 1899. Svatý Otec v ní vyzývá lidi, rodiny a národy, aby se zasvětili Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu. Je to lék na zlo, které sužuje lidstvo; druhou encyklikou, kterou připomíná, je *Miserentissimus Redemptor* (1928) papeže Pia XI. Autor nás vybízí, abychom skrze Nejsvětější Srdce obětovali sebe Bohu jako pokání a odčinění za naše vlastní i cizí hříchy. Třetí encyklikou citovanou autorem textu je *Haurietis Aquas* (1956). Pius XII. pozna-

menává, že „zjevení sv. Markéty Marie [Alacoque] nepřinesla nic nového do katolické doktríny. Jejich smysl spočíval v tom, že Kristus náš Pán, zjevující své Nejsvětější Srdce, chtěl zcela neobvyklým způsobem pozvat lidské mysli k rozjímání a oddanosti tajemství milosrdné Boží lásky k lidskému pokolení.

Umělou inteligenci (AI) jsme asi zaregistrovali všichni. Tak k tomu jen malá perlička: Matt Clifford, poradce britského premiéra Rishi Sunaka nedávno veřejně prohlásil, že nejvíce ho znepokojuje skutečnost, že „lidé, kteří staví nejefektivnější systémy AI, svobodně přiznávají, že přesně nechápou, kde přesně lze analyticky vysledovat chování, které projevují“.

–zd–